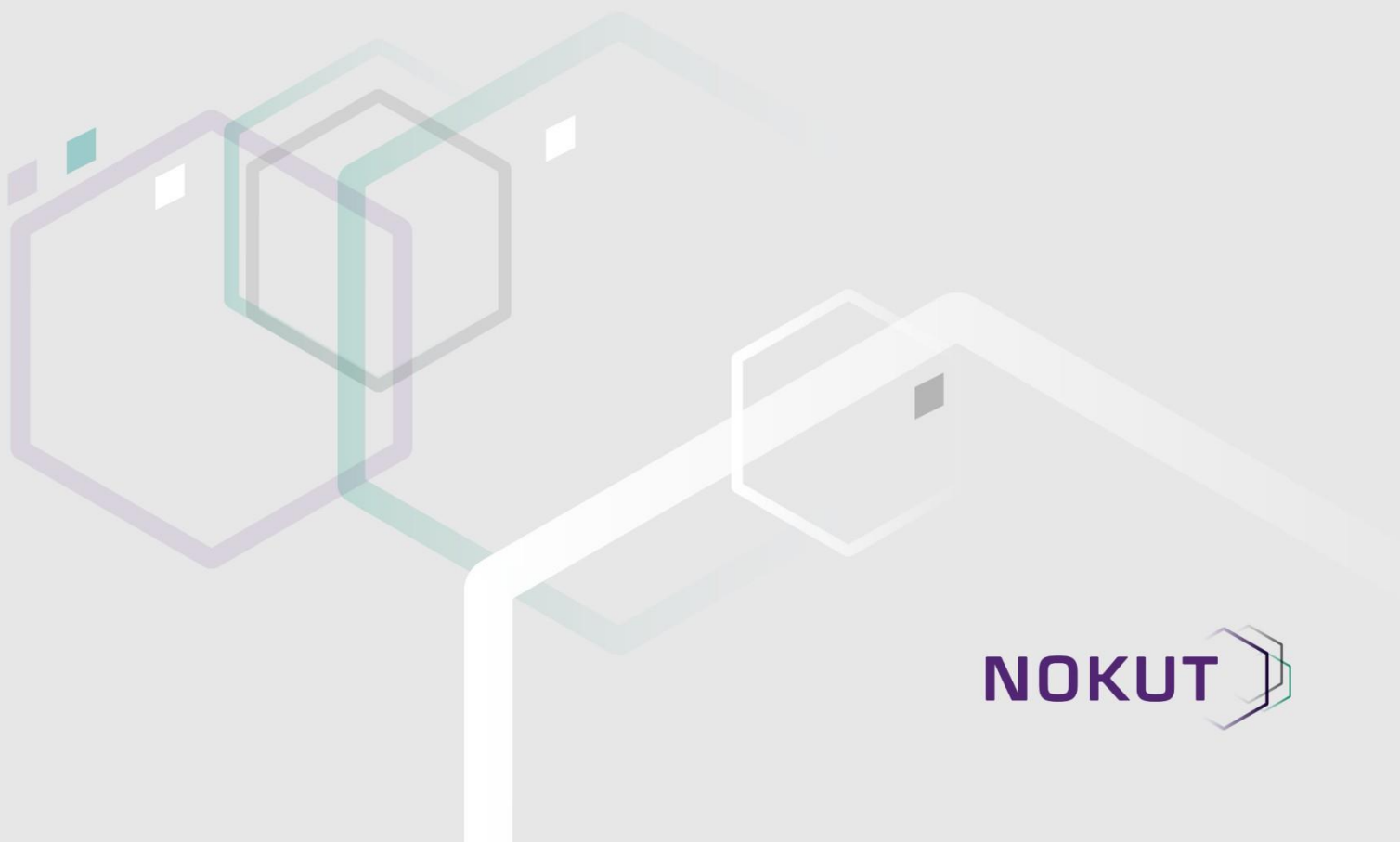

NOKUTs oppsummeringer

Nasjonale deleksamen i årsregnskap 2017

September 2017

NOKUT

NOKUTs arbeid skal bidra til at samfunnet har tillit til kvaliteten i norsk høyere utdanning og fagskoleutdanning, samt godkjent høyere utenlandsk utdanning. Med rapportserien «NOKUTs oppsummeringer» vil vi bidra til økt kunnskap om temaer knyttet til fagskole, høyere utdanning og godkjenning av utenlandsk utdanning i Norge.

Vi håper at resultatene våre kan være nyttige i arbeidet med godkjenning av utenlandsk utdanning og for lærestedene i arbeidet med å kvalitetssikre og videreutvikle utdanningstilbudene.

Tittel:	Nasjonal deleksamen i årsregnskap 2017
Forfatter(e):	Kristina C. Skåtun Kjersti Tokstad (prosjektleder)
Dato:	7. september 2017

Sammendrag

8. mai 2017 arrangerte NOKUT i samarbeid med Nasjonalt råd for økonomisk-administrativ utdanning og 11 utdanningsinstitusjoner nasjonal deleksamen i årsregnskap for bachelorgradsstudenter i regnskap og revisjon. Dette er den tredje nasjonale deleksamenen i årsregnskap i bachelorgradsstudiet regnskap og revisjon, som er en ordinær sluttexamen i et emne på 15 studiepoeng. Det var totalt 532 kandidater som fullførte eksamen og fikk sensur.

Resultatene for årets nasjonale deleksamen er noe svakere enn i fjor, men bedre enn for 2015. Andelen studenter som fikk karakteren C eller bedre var 39 prosent for 2017, som var tilnærmet likt for 2015 (37), men en nedgang på 13 prosentpoeng fra 2016. Andelen F økte med to prosentpoeng fra 2016 til 2017.

NOKUT har hatt tilgang til individdata. Analysene viser at det både er en høy korrelasjon mellom studentenes resultater i studieprogrammet og resultatet på nasjonal deleksamen og mellom studentenes kunnskapsgrunnlag fra videregående skole (startkompetanse) og resultatet på nasjonal deleksamen. Dette siste er plausibelt, siden studenter med høy startkompetanse som oftest også gjør det bra i studiene sine.

Basert på en regresjonsmodell med startkompetanse har vi regnet ut den forventede gjennomsnittskarakteren på nasjonal deleksamen per institusjon og sammenlignet den med den faktiske gjennomsnittskarakteren. Resultatene ved de fleste institusjonene ligger tett opp til det forventede resultatet, med maks en halv karakter i forskjell. I stedet for kun rangering kan en slik oversikt også brukes av institusjonene i deres faglige utviklingsarbeid.

Innhold

1	Innledning	5
1.1	Organisering av nasjonal deleksamen	5
1.1.1	Eksamensdagen.....	5
1.1.2	Sensur	5
1.1.3	Validitet og reliabilitet av oppgavesettet og sensuren.....	5
2	Resultater	6
2.1	Nasjonale resultater	6
2.2	Institusjonsresultater	7
2.3	Karakterer.....	8
2.4	Regresjonsanalyse	10
2.5	Spørsmålsfordeling	12
2.6	Hva forklarer endringen i resultatene over tid?	12
3	Klagesensur	13
4	Konklusjon	13

1 Innledning

NOKUT fikk høsten 2014 i oppdrag av Kunnskapsdepartementet å gjennomføre en mulighetsstudie og et pilotprosjekt med nasjonale deleksamener i høyere utdanning. Tre rammeplanstyrte profesjonsutdanninger ble valgt ut til å delta i prosjektet, som finner sted fra 2015 til 2017. Disse er grunnskolelærerutdanningene (GLU 1–7 og GLU 5–10, sistnevnte for studenter som velger matematikk), bachelorgradsstudiet i sykepleie og bachelorgradsstudiet i regnskap og revisjon.

Denne rapporten handler om nasjonal deleksamen i årsregnskap i bachelorgradsstudiet regnskap og revisjon som ble avholdt 8. mai 2017. Siden dette er den tredje nasjonale deleksamenen i årsregnskap (de to første ble avholdt til samme tid i 2015 og 2016), må denne rapporten ses i sammenheng med de tidligere rapportene. I den første rapporten beskrev vi formålet med pilotprosjektet, og vi gav også en kort beskrivelse av ordningen med frivillige, felles eksamener som fagmiljøet i regnskap og revisjon har hatt gjennom mange år. Vi går derfor ikke særlig mye inn på disse temaene i årets rapport.

1.1 Organisering av nasjonal deleksamen

Universitetet i Agder har koordineringsansvaret for de felles frivillige avsluttende revisoreksamenene, hvor den nasjonale deleksamenen i årsregnskap er en av disse. UiA er ansvarlig for å oppnevne oppgavekomite som utarbeider eksamensoppgaver og sensorveiledning, og NRØA har faglig koordineringsansvar og forslag til sensorkorps. NOKUT har hatt et administrativt og logistisk ansvar i forbindelse med eksamensgjennomføringen, som bestilling og fordeling av eksamenspapir, kandidatnumre til eksamen, fordeling av besvarelser til sensorkorpset samt formidling av eksamensresultatene til institusjonene.

1.1.1 Eksamensdagen

Den tredje nasjonale deleksamenen i årsregnskap ble avholdt 8. mai som en sekstimers skriftlig skoleeksamen. Samtlige av landets utdanningsinstitusjoner som tilbyr bachelorgradsstudiet i regnskap og revisjon, var forpliktet til å avholde eksamenen i årsregnskap som en nasjonal deleksamen. Dette gjaldt 11 institusjoner fordelt på 14 studiesteder. Totalt gjennomførte 532 av 760 oppmeldte kandidater eksamen, noe som tilsvarer en gjennomføringsgrad på 70 prosent. Dette er en liten nedgang i forhold til 2015 og 2016, hvor gjennomføringsgraden var henholdsvis 76 og 77 prosent.

1.1.2 Sensur

For å sikre likebehandling og full anonymitet ble det satt sammen et nasjonalt sensorkorps på seks personer. Sensorkorpset har i hovedsak bestått av de samme sensorene som tidligere år, og disse ble formelt oppnevnt av institusjonene.

Hver besvarelse ble vurdert av to sensorer. For å få til en karakterkalibrering og en institusjonell spredning av besvarelsene delte NOKUT inn sensorene i 15 sensorpar, som vurderte ca. 36 besvarelser hver, mens den enkelte sensor vurderte ca. 176 besvarelser. Besvarelsene var tilfeldig fordelt.

1.1.3 Validitet og reliabilitet av oppgavesettet og sensuren

Ideelt sett hadde NOKUT hatt mulighet til å sjekke reliabiliteten og validiteten av både oppgavesettet og sensuren. For at NOKUT skal kunne gjøre dette, krever det at sensorene rapporterer om detaljert

sensur. Det vil si at sensorene rapporterer hvor mange poeng hver student fikk på hver oppgave av begge sensorene, samt poengsummene som sensorene ble enige om under samsensuren. NOKUT har forespurt NRØA om dette, men har ikke kommet til enighet med NRØA om detaljert sensur. I stedet har NRØA foreslått en utvidet kvalitativ vurdering av kandidatene, og har utarbeidet et skjema for en slik vurdering (se mer om dette under punkt 2.5). Det betyr at vi ikke har gjennomført reliabilitets- og validitetsanalyser, slik vi har gjort for de nasjonale deleksamenene i grunnskolelærerutdanningen og i sykepleierutdanningen.

2 Resultater

2.1 Nasjonale resultater

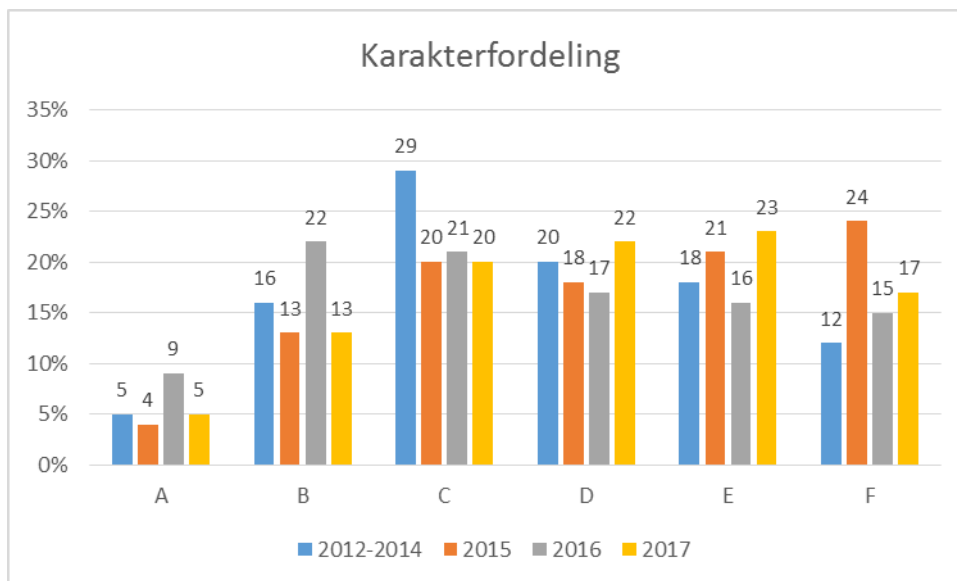
I dette kapitlet presenterer vi resultatene fra den nasjonale deleksamenen i årsregnskap i 2017. Vi sammenligner også årets resultater med resultatene fra fjorårets eksamen, samt de eksamenene fra årene 2012–2015¹. Først presenterer vi resultatene for hele populasjonen. Deretter gjør vi en del analyser basert på bakgrunnsdata for de fleste individene, hvor vi ser på hvilke faktorer som forklarer variasjonen i 2017-resultatene. I tabell 1 viser vi noen basistall for hvert av årene.

Tabell 1. Basistall for nasjonal deleksamen de siste årene.

	2012–2014	2015	2016	2017
Antall studenter	1197	535	545	532
Gjennomsnittskarakter	2,4	1,9	2,5	2,1
Andel C eller bedre	50%	37%	52%	39%
Andel F	12%	24%	15%	17%

Som vi ser av tabellen, er resultatene fra 2017 noe svakere enn for 2016 (2,1 sammenlignet med 2,5), men også bedre enn den første eksamenen i 2015 (1,9). Et gjennomsnitt på 2,1 tilsvarer bokstavkarakteren D. Andelen av studenter som fikk C eller bedre, er 39 prosent i 2017, sammenlignet med 52 prosent i 2016 og 37 prosent i 2015. Andelen F økte med to prosentpoeng til 17 prosent fra i fjor, men er lavere enn for 2015 (24 prosent F). I figuren under vises karakterfordelingen for de siste eksamenene. Som vi ser, får en større andel studenter A eller B i 2016 enn andre perioder. Andelen studenter som får C, er omtrent den samme i 2015–2017 (20–21 prosent), mens den var hele 29 prosent i 2012–2014-perioden.

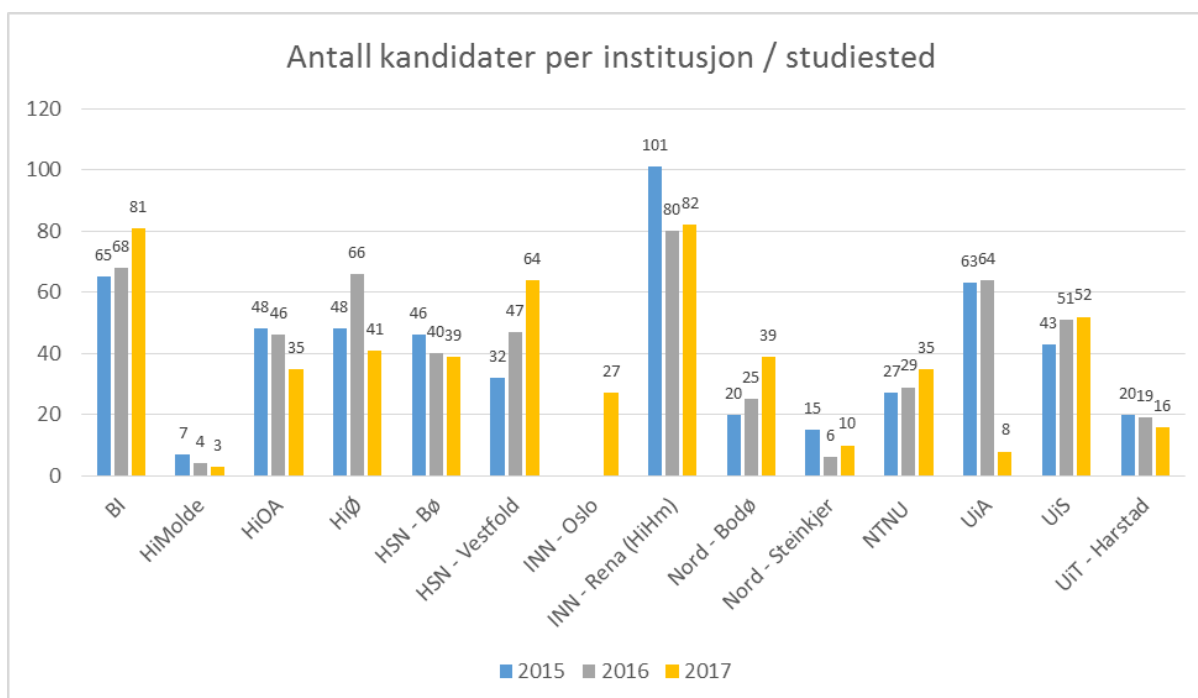
¹ I årene 2012–2014 tok alle studentene den samme eksamenen, men sensuren var lokal. Se Hamberg og Tokstad (2015) for en forklaring.

Figur 1. Nasjonal karakterfordeling.

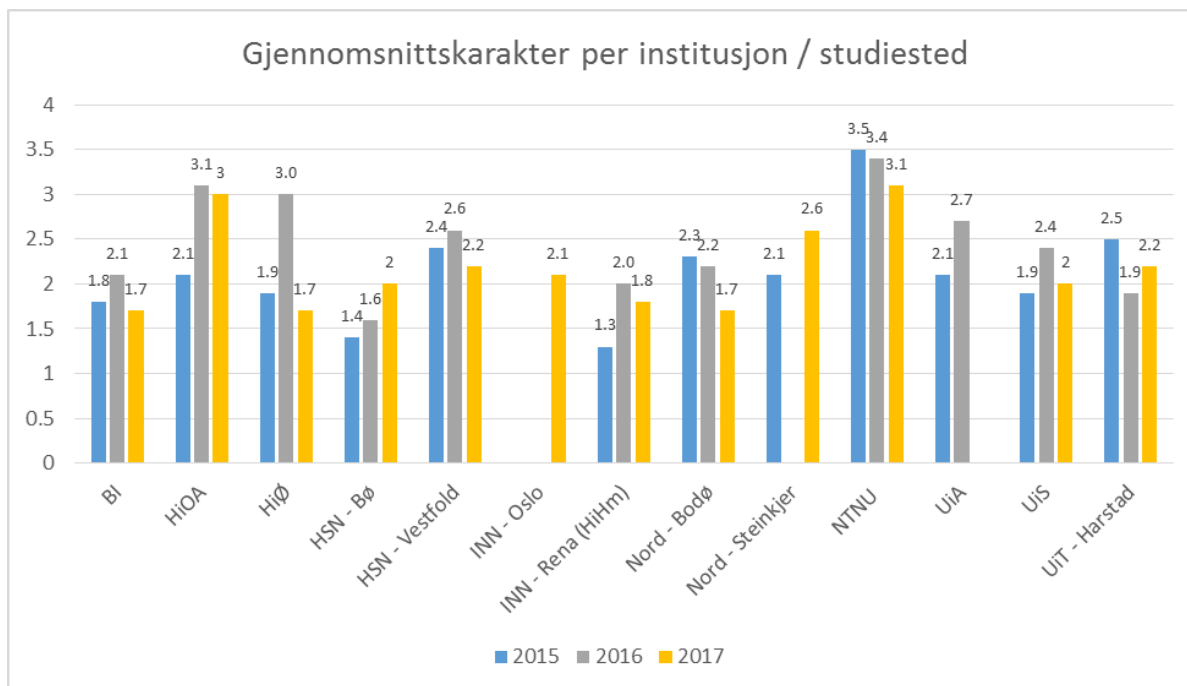
2.2 Institusjonsresultater

Det er omtrent like mange studenter som tok eksamen i 2017 som tidligere år. Figur 2 viser hvor mange studenter som tok eksamen på hvert studiested.

Figur 2. Antall kandidater per studiested.

Når vi ser på eksamensresultatene (figur 3), ser vi at det er stor variasjon i gjennomsnittet på institusjons- og studiestedsnivå (fra 1,7 til 3,1 i gjennomsnitt), men her er det viktig å huske at startkompetansen til studentene også varierer fra institusjon til institusjon og mellom institusjonscampusene. NTNU har høyest gjennomsnitt (3,1), fulgt av HiOA (3). I tabell 2 vises prosentfordelingen for hver bokstavkarakter fordelt på institusjon og studiested. Fra tabellen ser vi at institusjonene med høyest andel A og B er HiOA og NTNU. Ved NTNU og NORD – Steinkjer er også strykprosenten på 0, etterfulgt av HiOA med kun 6 prosent.

Figur 3. Gjennomsnittskarakter på nasjonal deleksamen for hver institusjon/hvert studiested. Kun institusjoner/studiesteder med minst 10 studenter vises.

Tabell 2. Antall studenter og prosentfordeling av bokstavkarakter for hver institusjon/hvert studiested. Kun tall fra institusjoner/studiesteder med minst 10 studenter vises.

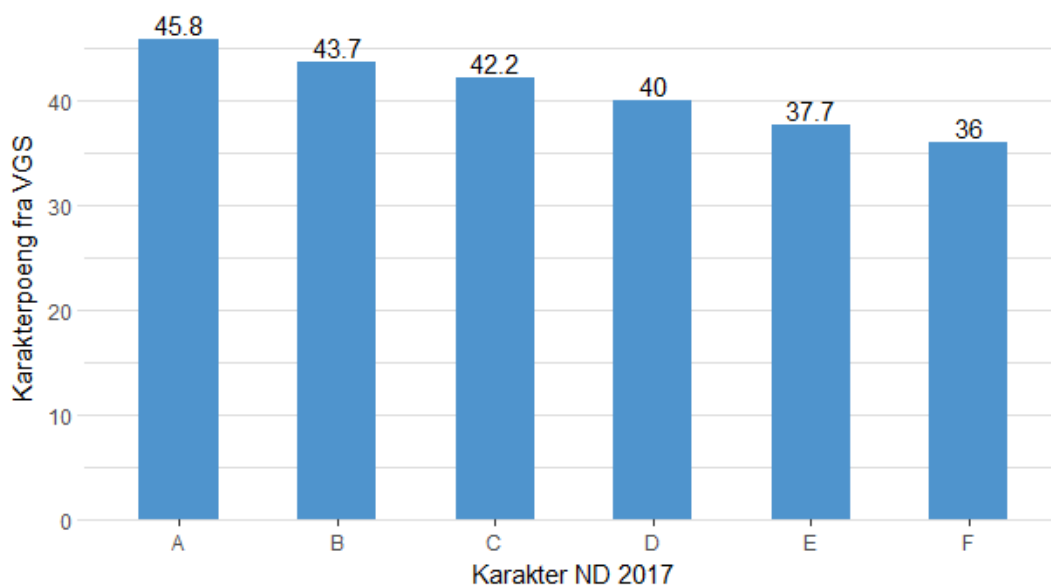
Institusjon	Antall	A	B	C	D	E	F
BI	81	2,5	7,4	19,8	22,2	27,2	21
HiM	3						
HiOA	35	17,1	20	28,6	17,1	11,4	5,7
HiØ	41	2,4	9,8	9,8	29,3	31,7	17,1
HSN – Telemark	39	7,7	12,8	12,8	25,6	20,5	20,5
HSN – Vestfold	64	4,7	17,2	25	18,8	18,8	15,6
INN – Hedmark	82	2,4	12,2	17,1	20,7	29,3	18,3
INN – Oslo	27	0	7,4	37	25,9	18,5	11,1
NORD – Bodø	39	2,6	12,8	10,3	25,6	20,5	28,2
NORD – Steinkjer	10	10	10	40	10	30	0
NTNU – Trondheim	35	14,3	22,9	31,4	25,7	5,7	0
UiA	8						
UiS	52	5,8	13,5	21,2	17,3	19,2	23,1
UiT – Harstad	16	6,2	18,8	12,5	25	25	12,5

2.3 Karakterer

Hva forklarer variasjonen i 2017-resultatene på individnivå? Det vil si, hvorfor får noen studenter gode resultater, mens andre får dårlige resultater? Én sannsynlig årsak er studentenes kunnskapsgrunnlag (startkompetanse) fra videregående skole.² Det betyr at vi bør kunne forvente at studenter med bedre karakterer fra videregående skole gjør det bedre på den nasjonale deleksamenen enn studenter med tilsvarende dårlige karakterer fra videregående skole. For å vurdere dette har vi sammenlignet

² Vi har fått bakgrunnsdata på individnivå fra CERES. Handelshøyskolen BI bruker ikke FS, og BI har ikke gitt NOKUT noen bakgrunnsinformasjon.

studentenes karakterpoeng fra videregående skole med resultatene på den nasjonale deleksamenen. Vi viser sammenhengen i figur 4.

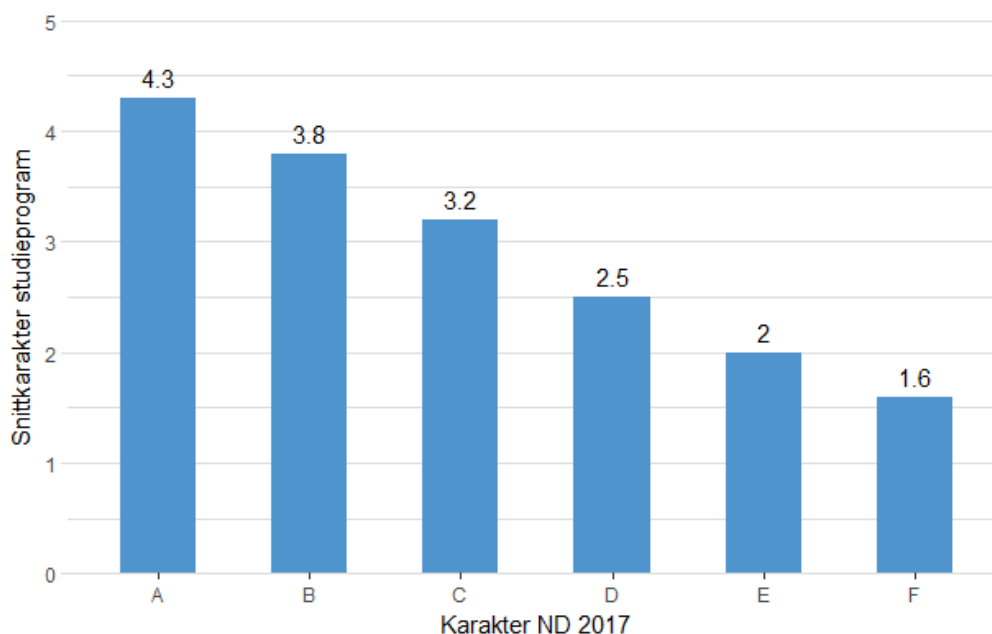

Figur 4. Karakterpoeng fra videregående skole vs. resultater på nasjonal deleksamen.

Figuren viser gjennomsnittlig karakterpoeng fra videregående skole fordelt på karakterer fra den nasjonale deleksamenen i 2017. Som vi ser, er det en gradvis nedgang i karakterpoeng fra de som fikk A (45,8 karakterpoeng) og de studentene som fikk F (36 karakterpoeng) på den nasjonale deleksamenen. En statistisk test viste at det er signifikant forskjell mellom gruppene ($F=18,9$, $p<0,001$). Forskjellen i karakterpoeng mellom de som fikk A, B, og C er ikke statistisk signifikant. Forskjellen mellom de som fikk C og D er heller ikke signifikant, og det er heller ikke forskjellen mellom de som fikk E og F. Men det er derimot en signifikant forskjell mellom de som fikk A, B og C og de som fikk E og F, samt mellom de som fikk D og F.

I tillegg til studentenes karakterpoeng fra videregående skole har vi også fått studentenes gjennomsnittskarakter på studieprogrammet de går på³. Det betyr at vi kan sammenligne gjennomsnittskarakteren studentene har fått på alle fag innen sitt studieprogram med resultatene fra den nasjonale deleksamenen. Sammenhengen vises i figur 5.

³ Vi har gjennomsnittskarakter på studieprogrammet for 386 av studentene.

Figur 5. Snittkarakter på studieprogrammet vs. karakter på nasjonal deleksamen 2017.

Figuren viser studentenes snittkarakter i studieprogrammet fordelt på karakterer fra den nasjonale deleksamenen i 2017. Som vi ser, er det en meget klar trend. Studenter som fikk A på den nasjonale deleksamenen, har 4,3 i snitt (B) i sitt studieprogram, mens studenter som fikk B på den nasjonale deleksamenen har 3,8 (B) i snitt osv. Korrelasjonen mellom karakter på den nasjonale deleksamenen og snittkarakter i studieprogrammer er hele 0,81, og samtlige forskjeller er statistisk signifikante, bortsett fra mellom studentene som fikk A og B.

Substansielt betyr dette at jo bedre studentene har gjort det i studieprogrammet, jo bedre resultater fikk de på den nasjonale deleksamenen. Figuren indikerer også at studentene får omtrent samme resultater på lokale eksamener og innleveringsoppgaver som de fikk på den nasjonale deleksamenen. Analysene over er basert på enkle korrelasjoner, hvor vi ikke kontrollerer for andre potensielt viktige faktorer, som for eksempel alder, kjønn, om studentene har tatt eksamen på normert tid osv.

2.4 Regresjonsanalyse

For å videre undersøke hva som kan forklare hvor bra studentene gjør det på eksamen, har vi kjørt en regresjonsanalyse med potensielle variabler, med karakter på nasjonal deleksamen som avhengig variabel. I tabell 3 presenterer vi litt basisinformasjon om variablene vi bruker.

Tabell 3: Summarisk statistikk.

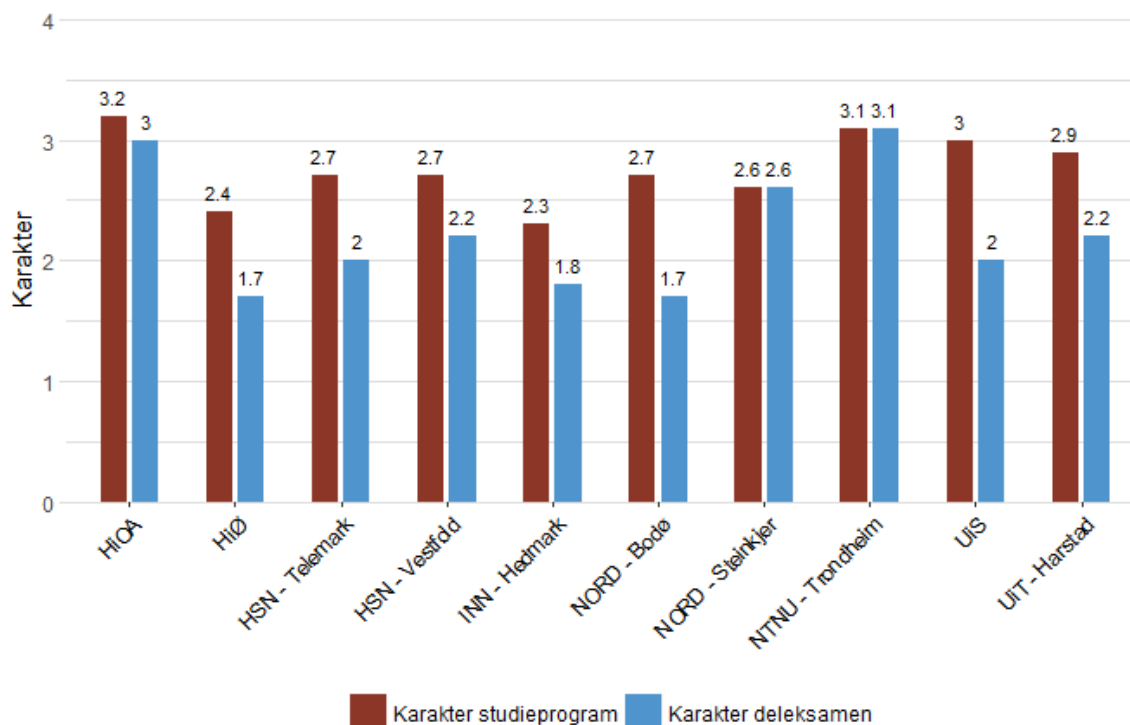
Variabel	Antall	Snitt	Standardavvik
Kjønn – kvinner (%)	451	299 (66%)	-
Alder	451	31	9,2
Karakterpoeng vgs.	362	40,1	6,5
Karaktersnitt studieprogram	386	2,7	1
Karaktersnitt deleksamen	532	2,1	1,4

Kjønn, alder, og karakterer fra videregående skole og studieprogrammet ble inkludert i modellen for å undersøke effekten på karakteren på nasjonal deleksamen. Analysen viste at modellen forklarer 67 prosent av variasjonen i resultatene på eksamen. Alder og kjønn hadde ingen signifikant effekt på

karakteren på nasjonal deleksamen. Den forklarende variabelen var gjennomsnittskarakter på studieprogrammet ($t=20,5$, $p<0,001$), som viste at for hver økning i hele karakter på studieprogrammet, økte også karakteren på nasjonal deleksamen med 1,2. Startkompetansen, i form av karakterpoeng fra videregående skole, var ikke signifikant i denne modellen, men det er fordi karakterpoeng og karakterer på studieprogrammet er korrelert ($r=0,55$).

Karakter fra studieprogrammet

Hvis vi sammenligner karakter på nasjonal deleksamen med snittkarakteren for studieprogrammet, ser vi at studieprogrammet ligger ca. en halv karakter høyere enn for nasjonal deleksamen (2,7 vs. 2,1). Hvis vi ser på institusjons- og studiestedsnivå, er det en del variasjon. Noen institusjoner/studiesteder, slik som NTNU, NORD – Steinkjer og HiOA, har høyt sammenfall mellom karakteren på nasjonal deleksamen og karakteren i studieprogrammet. Flere av de andre institusjonene har imidlertid opp til en hel karakter dårligere resultat på nasjonal deleksamen enn på studieprogrammet. Resultatene vises i figur 6.

Figur 6. Snittkarakter på studieprogrammet og nasjonal deleksamen, fordelt på institusjon/studiested.

Karakterpoeng fra videregående skole

Hvis vi kun ser på effekten av karakterpoeng på nasjonal deleksamen, ser vi at den forklarer 21 prosent av variasjonen i resultatene, og at for hver økning med 10 karakterpoeng, øker karakteren på nasjonal deleksamen med 1. Det er dermed også viktig å ta hensyn til startkompetansen til studentene før man vurderer hvor bra en institusjon har gjort det på den nasjonale deleksamenen.

Basert på regresjonsmodellen med kun startkompetanse kan vi regne ut den forventede gjennomsnittskaracteren på den nasjonale deleksamenen per institusjon/studiested. Vi kan deretter sammenligne det forventede resultatet med det virkelige resultatet (tabell 4).

Tabell 4. Faktiske vs. predikerte resultater.

Institusjon	Karakterpoeng	Faktisk resultat	Predikert resultat	Differanse
NTNU – Trondheim	45,6	3,1	2,7	0,5
HSN – Telemark	35,4	2	1,6	0,4
UiT – Harstad	37,9	2,2	1,9	0,3
NORD – Steinkjer	42,3	2,6	2,3	0,3
HiOA	46,9	3	2,8	0,2
HSN – Vestfold	40,7	2,2	2,2	0,1
HiØ	36,3	1,7	1,7	0
INN – Hedmark	37,6	1,8	1,8	0
INN – Oslo	40,4	2,1	2,1	0
UiS	42,4	2	2,3	-0,3
NORD – Bodø	39,9	1,7	2,1	-0,4

Tabellen viser at resultatene ved de fleste institusjonene ligger tett opp til det regresjonsmodellen predikerer, og maks en halv karakter i differanse. Analysen viser at NTNU gjør det en halv karakter bedre enn forventet på nasjonal deleksamen basert på det man skulle forvente ut fra studentenes startkompetanse, mens UiS og NORD – Bodø ligger 0,3 og 0,4 under predikert resultat.

2.5 Spørsmålsfordeling

På årets eksamen fikk alle studentene en beskrivende karakter av deres læringsutbytte på seks ulike temaer innenfor faget. Vurderingen ble satt til dårlig, under middels, bra, eller meget bra. Hvis vi gjør om vurderingen til tall, slikt at dårlig = 1, under middels = 2, bra = 3 og meget bra = 4, kan vi undersøke om studentene gjør det bedre eller dårligere på noen av temaene. Tabellen under viser gjennomsnittet for hvert læringsutbytte.

Tabell 5. Gjennomsnittsscorer på læringsutbyttene på nasjonal deleksamen.

Læringsutbytte	Gjennomsnitt
1 Henvisning til lov og standarder	2,4
2 Regnskaps-teoretiske begreper	2,3
3 Innregne og måle	2,2
4 Påvirkning på resultat og balanse	2,2
5 Sette opp åpningsbalanse og foreta en konsolidering	2,3
6 Drøfte og reflektere over alternativer	2,2

En statistisk analyse viser at det er en signifikant forskjell mellom gjennomsnittene (ANOVA med $F = 2,9$ og $p = 0,013$), og at den ligger mellom læringsutbytte nr. 1 og 3. Studentene scorer dermed veldig jevnt på de ulike læringsutbyttene, men gjør det noe bedre på henvisning til lov og standarder.

2.6 Hva forklarer endringen i resultatene over tid?

Vi har ikke solid kunnskap om hva som ligger bak de store forbedringene i resultatene fra 2015 til 2016, men vi har noen indikasjoner. Vi sendte ut en undersøkelse til faglærerne i årsregnskap. Dessverre var antallet respondenter lavt, men de svarene vi fikk inn, kan likevel belyse noen av

årsakene til resultatforskjellene mellom 2015 og 2016. Vel halvparten av de som har svart, synes at eksamenssettet i 2016 var enklere enn eksamenssettet i 2015, og et klart flertall svarer at arbeidsmengden i 2016 var mindre enn i 2015. Flere påpeker at tidligere års eksamener (inkludert eksamenen i 2015) har ligget over bachelorgradsnivå, mens eksamenen i 2016 lå på riktig nivå og i større grad omhandlet kjernepensum. Dette kan i hvert fall forklare noe.

Vi observerte også at resultatene fra 2017 var noe dårlige enn for 2016, men bedre enn for 2015. Siden det ikke er sendt ut noen undersøkelse til faglærerne i 2017, er det vanskelig å si hva disse forskjellene skyldes.

3 Klagesensur

Det var totalt 34 kandidater som klaget på eksamenskarakteren i årsregnskap. Av disse fikk 12 kandidater endret karakteren etter klagesensur: 8 gikk opp én karakter, 3 gikk ned én karakter og 1 kandidat gikk ned mer enn én karakter. For 22 kandidater ble karakteren uendret.

Tabell 6. Oversikt over klagesensur.

Opprinnelig karakter	Antall	Antall forbedret karakter	Antall dårligere karakter	Opp 1 karakter	Ned 1 karakter	Opp mer enn 1 karakter	Ned mer enn 1 karakter
F	21	3	-	3	-	-	-
E	2	-	-	-	-	-	-
D	11	5	4	5	3	-	1
C	-	-	-	-	-	-	-
B	-	-	-	-	-	-	-
SUM	34	8	4	8	3	0	1

4 Konklusjon

Gjennomføringen av nasjonal deleksamen i regnskap og revisjon våren 2017 var vellykket. Antallet kandidater som gjennomførte nasjonal deleksamen i 2017, var omtrent det samme som i 2016 og 2015. Resultatene var en del bedre i 2016 enn i 2015 (2,5 vs.1,9), mens resultatene for 2017 var noe dårligere enn for 2016 (2,1).

Andelen studenter som fikk karakteren C eller bedre, var 39 prosent for 2017, som var tilnærmet likt for 2015 (37), men en nedgang på 13 prosentpoeng fra 2016. Andelen F økte med kun to prosentpoeng. Vi har ikke veldig sikre forklaringer på årsakene til forskjellene, men noen av faglærerne mener at eksamensoppgavene i 2016 kan ha vært noe enklere og mindre arbeidskrevende enn i 2015, men at 2016-eksamenssettet likevel var bedre tilpasset bachelorgradsnivået i regnskap og revisjon.

Ved bruk av individdata var det mulig å vise at det både er en høy korrelasjon mellom studentenes resultater i studieprogrammet og resultatet på nasjonal deleksamen og mellom startkompetanse og resultatet på nasjonal deleksamen. Dette siste er plausibelt, siden studenter med høy startkompetanse som oftest også gjør det bra i studiene sine. Ved å kjøre en regresjonsanalyse ser vi at det er spesielt karakterer på studieprogrammet som forklarer hvor godt studentene gjør det på nasjonal deleksamen, men at startkompetanse også forklarer en del av variasjonen når vi ser på denne alene.

Basert på en regresjonsmodell med startkompetanse har vi regnet ut den forventede gjennomsnittskarakteren på nasjonal deleksamen per institusjon og sammenlignet den med den faktiske gjennomsnittskarakteren. Resultatene ved de fleste institusjonene ligger tett opp til det forventede resultatet, med maks en halv karakter i forskjell. I stedet for kun rangering kan en slik oversikt også brukes av institusjonene i deres faglige utviklingsarbeid.